

ผลของโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัส
ต่อความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด

นางสาวอรุณี ชมกลิ่น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EFFECT OF FATHER-INFANT INTERACTION PROMOTION PROGRAM
BY MASSAGE ON FATHER-PRETERM INFANT BONDING

Miss Darunee Chomklien

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Nursing Science Program in Nursing Science

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491849

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการ
นวดสัมผัสต่อความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด

โดย

นางสาวดรุณี ชมกลีน

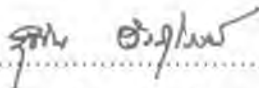
สาขาวิชา

พยาบาลศาสตร์

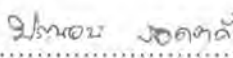
อาจารย์ที่ปรึกษา

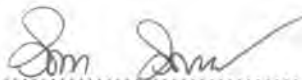
ศาสตราจารย์ ดร.วีณา จีระแพทย์

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ.หญิง ดร.ยุพิน อังสุโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.วีณา จีระแพทย์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลิต)

ดร.ณิ ชมกลิ่น : ผลของโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัสต่อความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด. (THE EFFECT OF FATHER-INFANT INTERACTION PROMOTION PROGRAM BY MASSAGE ON FATHER-PRETERM INFANT BONDING)

อ. ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์ ดร.วิณา จีระแพทย์, 137 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัสต่อความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด กลุ่มตัวอย่าง คือ บิดาและทารกเกิดก่อนกำหนด อายุครรภ์ 32-37 สัปดาห์ ที่เข้ารับการรักษาในหอทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย จำนวน 40 ราย เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจับคู่ทารกเกิดก่อนกำหนดให้มีอายุครรภ์และน้ำหนักแรกเกิดใกล้เคียงกัน เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มควบคุม 20 รายก่อนแล้วจึงศึกษาในกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัสวันละครั้ง ครั้งละ 15 นาที ทั้งหมด 12 ครั้ง เครื่องมือในการวิจัย คือ โปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัส ประกอบด้วย แผนการสอน นุ่นทารกแรกเกิด คู่มือการนวดสัมผัสทารกเกิดก่อนกำหนดที่ผ่านความตรงตามเนื้อหา เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงของภาษาโดยวิธี back translation มีค่าความเที่ยงของครอนบาคัลฟ่าเท่ากับ .7 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา Repeated ANOVA และการทดสอบค่าที (Independent t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัส เมื่อทารกอายุ 1 เดือนสูงกว่าเมื่อทารกอายุ 18 วัน อย่างมีนัยสำคัญทาง (p<.01)
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัส เมื่อทารกอายุ 18 วันสูงกว่าเมื่อทารกอายุ 3 วัน อย่างมีนัยสำคัญทาง (p<.01)
3. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนดในบิดา กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัส สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ เมื่อทารกอายุ 18 วัน และเมื่อทารกอายุ 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทาง (p<.01)

ผลการวิจัยแสดงถึงประสิทธิภาพของโปรแกรมที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดบริการพยาบาล เพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด ช่วยลดช่องว่างจากการแยกจาก ในรูปแบบการจัดบริการที่เน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลาง และก่อให้เกิดความคงอยู่ของความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด

สาขาวิชา.....พยาบาลศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต..... ณิ ชมกลิ่น
 ปีการศึกษา.....2549.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... Jim Jim

4777576736 : MAJOR NURSING SCIENCE

KEY WORD: FATHER-INFANT INTERACTION PROMOTION PROGRAM / MASSAGE / FATHER / PRETERM INFANT/ BONDING

DARUNEE CHOMKLIEN : THE EFFECT OF FATHER-INFANT INTERACTION PROMOTION PROGRAM BY MASSAGE ON FATHER-PRETERM INFANT BONDING. THESIS ADVISOR : PROF VEENA JIRAPAET, DNSc, 137 pp.

The purpose of this quasi-experimental research was to examine the effect of the father-infant interaction promotion program by massage on father-preterm infant bonding. The subjects were 40 pairs of father and premature infant whose gestational age ranged from 32 to 37 weeks and admitted in the Low Birth Weight Infant Ward. They were selected by purposive sampling, matching the gestational age and body weight. Data collections began with a control group and followed by the experiment group, 20 subjects in each group. The control group received routine nursing while the experiment group received the father-infant interaction promotion program by massage, 15 minutes a day for a total number of 12 times. The intervention tools consisted of the father-infant interaction promotion program by massage, a lesson plan, a model of preterm infant and a handbook of preterm infant massage which were test for content validity. Data collection instrument was the affection relationship questionnaire which was validated by the back - translation technique and had the Cronbach's alpha reliability of .7. Data were analyzed by descriptive statistics, repeated measures ANOVA and independent t-test.

Major findings were as follows:

- 1. The mean score of father-preterm infant bonding in the group that received the father-infant interaction promotion program by massage, when the infant was 18 days of life was higher than that at 3 days of life (p<.01)
- 2. The mean score of father-preterm infant bonding in the group that received the father-infant interaction promotion program by massage, when the infant was 1 month old was higher than that at 18 days of life (p<.01)
- 3. The mean score of father-preterm infant bonding in the group that received the father-infant interaction promotion program by massage was significantly higher than the group that received routine nursing care when the infant was 18 days of life and at 1 month old (p<.01).

These findings suggest that the father-infant interaction promotion program by massage is an effective guideline for nursing service to promote father-preterm infant interaction which reduces the gap of separation, emphasizes the family-center care approach, and endures father-preterm infant bonding through times.

Field of study.....Nursing sceince.....Student's signature.....*Darunee Chomklien*
 Academic year.....2006.....Advisor's signature.....*Veena Jirapaet*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา จีระแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ ข้อคิดเห็นอันมีคุณค่า ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่และเป็นกำลังใจอย่างดียิ่งตลอดมา และเป็นแบบอย่างของความเป็นครูที่ดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกประทับใจและซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน เป็นที่สุดและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ. โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประนอม รอดคำดี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และอาจารย์ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลลิขิต กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สถิติ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ดังรายนามภาคผนวก ที่ได้สละเวลาตรวจและแก้ไขเครื่องมือวิจัยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และชี้แนะแนวทางการเรียนรู้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาของการศึกษา และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่กรุณาให้ทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ขอขอบคุณบุคลากรทุกท่านในหอทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนบิดามารดาและทารกทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ท้ายสุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมารดา ที่ให้ความรัก ความห่วงใย ให้กำลังใจ และสนับสนุนการศึกษาโดยตลอด รวมทั้งพี่ๆ น้องๆ เพื่อนร่วมรุ่นที่เป็นกำลังใจและให้การช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ศึกษาทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 แนวเหตุผลและสมมติฐาน.....	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	8
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 ทารกเกิดก่อนกำหนด.....	11
2.2 ความผูกพัน.....	22
2.3 บทบาทพยาบาลในการพัฒนาความผูกพัน.....	31
2.4 การนวดสัมผัสทารก.....	35
2.5 การนวดสัมผัสกับการพัฒนาความผูกพันของบิดาต่อทารก.....	42
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	50
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66

บทที่	หน้า
5	80
5.1	84
5.2	85
5.3	90
รายการอ้างอิง.....	91
ภาคผนวก.....	100
ภาคผนวก ก	
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ของโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวด สัมผัส คู่่มือการนวดสัมผัสทารกเกิดก่อนกำหนดและแผน การสอนการนวดสัมผัสทารกเกิดก่อนกำหนด รายนามผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาในการตรวจสอบความถูกต้อง ของการแปลข้อความจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ ใช้เทคนิค การแปลเครื่องมือการแบบย้อนกลับ (Back translation).....	101
ภาคผนวก ข	
ใบอนุญาตของประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และข้อมูลสำหรับประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการ วิจัย.....	103
ภาคผนวก ค	107
ภาคผนวก ง	114
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	137

1	เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของทารกกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัสและกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ.....	67
2	เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของบิดากลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัสและกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ.....	69
3	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด ในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัสและกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ เมื่อทารกอายุ 3 วัน, 18 วันและ 1 เดือน.....	71
4	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด ในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัส เมื่อทารกอายุ 3 วัน, 18 วัน และอายุ 1 เดือน.....	74
5	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยของคะแนนความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนดในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัส เมื่อทารกอายุ 3 วัน, 18 วัน และอายุ 1 เดือน.....	75
6	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด ในกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ เมื่อทารกอายุ 3 วัน, 18 วัน และอายุ 1 เดือน	76
7	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยของคะแนนความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด ในกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ เมื่อทารกอายุ 3 วัน, 18 วัน และอายุ 1 เดือน.....	77
8	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนดระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนวดสัมผัสกับกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ เมื่อทารกอายุ 3 วัน, 18 วันและอายุ 1 เดือน.....	78

สารบัญญภาพ

ญ

	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	49
2 สรุปรวิธีดำเนินการวิจัย.....	65
3 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความผูกพันของบิดาต่อทารกเกิดก่อนกำหนด ระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์บิดาและทารกโดยการนัด สัมผัสกับกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ.....	73